

Ishaja vsak dan
medel in praznikov.
Issued daily except Sun-
days and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniki
prosveta, 2657 So.
Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 So. Lawndale Ave.
Telephone Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XVIII.

Cena lista
je \$5.00.

Published as second-class matter January 25, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the
Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., sobota 11. aprila (April 11), 1925.

Subscription
Yearly \$5.00

STEV.—NUMBER 86

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

BALZAMIRANO MESO JE PRA- VO INE

SE STARI EGIPČANI BI SE
LAHKO UČILI PRI AME-
RIŠKIH MESARJIH.

Tako je povzeti iz izpovedi iz-
kušnega kemičarja.

Chicago, Ill. (F. P.). — Ameriški mesarji so res varčni ljudje. Naučili bi celo stare Egipčane marsikaj o balzimiranju mesa. Saj tako je razumeti iz pričanja zvedenega kemičarja, ki je preizkušal jedi za armado v svetovni vojni.

Znanstvenik je odkril, ko je bil v vojnem času nastavljen v Savannahu, da je Swift Co. ali njeni alirani mesarski interesi oddajali balzimirano meso iz leta 1898 v letih 1917 in 1918. Kemičar zdaj živi blizu Chicago in zavzema zelo važno mesto v industriji za usnje.

Divizija za okrbno armade je poslala ob vojnem času laboratoriju v Savannahu vzorce, da jih preišče glede kakovosti in kalorij, da se za vojaštvo uvede ravnovesna dijeta. Med vzorci v skatljah, ki jih je prejel kemičar, so bile skatljice, ki so bile na debelo prevlečene s firnežem. Firneža je bilo skoraj štirikrat toliko na njih, kot na drugih skatljah. Kemičar, ki je kasneje postal kapitan, jih je pregledal zelo pazno. Odkril je na njih zelo majhne luknje, kakor da so napravljene z iglo, kasneje pa zopet lotane. Dokazi so bili tukaj, da je bila vsebina ubelena.

Ze to je izgledalo slabo. In ko je kemičar razstopil firnež, je opazil, da je bila na skatlici vtisnjena letnica 1898. Staro balzimirano meso, ki je izzvalo v špansko-ameriški vojni ogorčenje po vsi deželi in ki je navdahnilo Upton Sinclairja, da je napisal roman "Jungle", je bilo kemično zopet pripravljeno in do zdvezo ohranjeno skozi dvajset let v upanju na bodočo vojno. Koliko tega mesa se je snedlo, preden je armadni kemičar prišel na sled temu patrijotičnemu varčevanju, se pa ne ve.

Nekaj let po vojni se je kemičar srečal s Harold Swiftom, od tvrde Swift & Co., s katerim je hodil skupaj v učilišče. Povedal mu je fakte o vstajenju balzimiranega mesa. Swift mu je rekel, da je lažnivec. Kemičar si ji preskrbel zaprisežene izjave o kemični analizi in preiskavi iz laboratorija v Savannahu in jih predložil Swiftu.

Swift je bil "zelo presenečen". Mogoče je ostalo še kaj kosturnih skatelj za prihodnjo vojno.

OBRAVNAVA MLADE MO- RILKE SE BLIŽA KONCU.

Svojemu zagovorniku je pljusk-
nila čašo vode v obraz.

San Francisco, Cal.—Obrav-
nava proti Doroteji Ellingsoni,
17-letni morilki, ki je ustrelila
svojo mater, ker ji je prepo-
vedala se vlačiti ponoči okoli
in izostajati od svojega doma,
bo kmalu končana.

V teku obravnave se je odig-
ral značilen dogodek. Zagovornik
mlade morilke so se trudili
dokazati, da morilka ni pri zdravi
pameti. Nepričakovano je pa ob-
toženka zagrabil čašo vode in jo
vrgla proti svojim zagovornikom,
rekoč: "Tako ne morete
govoriti o meni." Temu je pa
dostavila: "Čakajte, da pričnem
jaz govoriti. In resnica bo pri-
šla na dan."

Izkopine prvih kristjanov v Ar- meniji.

Moskva, 10. apr. — Ruski ar-
heologi so odkrili v ruski Arme-
niji predmete, ki morda kažejo,
da so bili Armeni prvo ljud-
stvo, ki je uradno sprejelo krist-
jansko vero.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.

Mesni kralji še vedno balza-
mirajo meso.
Kukluksklan počasi umira.
Coolidge je zavrgel vse peru-
anske zahteve.
Kemiki, zbrani v Washingto-
nu, razpravljajo o uganki življe-
nja.

Fordov zračni ekspres se od-
pre v ponedeljek.

Po svetu.

Herriot zmagal v nižji zbornici
pri poskusnem glasovanju.
Železna pest vlada na Ogr-
skem.

Hindenburg ne bo govoril na
shodih.

Jugoslavija.

Pašić vzame v svoj kabinet
spokorne radičevce.

Hindenburg je molčeč kandidat

Na javnih shodih ne bo govoril
in nikjer se ne bo pokazal. —
Republikanci ga označujejo kot
žrtev, ki ne zasluži glasov.

Berlin, 10. apr. — General
Hindenburg, ki je bil od monar-
histov "dreftan" v politično voj-
no, bo molčeč kandidat. Svojem
zaupnikom je rekel, da ne mara
govoriti na shodih. Edina njego-
va vesela bo tiskana "velikonoč-
na poslanica", v kateri razbodi
program reakcionarne koalicije
in zakaj je sprejel kandidaturu
za predsednika nemške republi-
ke. Monarhisti smatrajo, da je to
moder sklep. Hindenburg, ki še
danes velja pri velikem delu
nemškega ljudstva kot nekaj
narodni bog, ohrani po mnenju
monarhistov svoje legendarno
vzvišenost, če ostane skrit in se
ne meša v "blato političnega bo-
ja".

Voditelji republikanske kpa-
cije pravijo, da bodo ignorirali
Hindenburga, ki je le orodje pre-
metenih monarhistov. Starec, ki
se že vrača v otročjo pamet, ni-
ma pojma o politiki, zato so ga
lahko potegnili, češ da samo nje-
mu, voditelju "slavne stare nem-
ške armade", pristojna visoka
čast, voditi še enkrat "armado
nemških volilcev, katera reši
Nemčijo".

Vprašanje kandidatov je zdaj
rešeno. Nemčija ima tri kandida-
te za predsednika: dr. Viljem
Marx, republikanska koalicija,
Hindenburg, monarhistična koa-
lacija, Ernest Thaelmann, komu-
nist.

Coolidge je zavrgel zahtevo Peruancev

Amerika ne pošlje vojaških čet
v sporno južnoameriško de-
želo.

Washington, D. C. — Predsed-
nik Coolidge je v četrtek odgovo-
ril na noto Peruvijske, katera je
predlagala, da Združene države
pošljejo oddelek vojaštva v Tac-
na-Arico, kjer se ima po razsod-
bi Coolidge vršiti plebiscit v svr-
ho rešitve 40-letnega spora med
republikama Peru in Chile glede
pridržanja omenjenega terito-
rija, ki je bogat na soltru. Peru-
anska vlada je tudi prosila
Coolidge, naj nekoliko izpremeni
svoj razsodek kot arbirer v tem
sporu.

Coolidge je odločno zavrgel vse
zahteve in informiral peruansko
vlado, da njegov razsodek ostane
neizpremenjen.

Tihon bo jutri pokopan.

Moskva, 10. apr. — Bivši ru-
ski patrijarh Tihon, ki je v sredo
umrl, bo v nedeljo položen v
rakev v samostanski cerkvi v sa-
mostanu Donsk pri Moskvi, kjer
je zadnja leta živel kot jetnik.
Metropolit Peter je bil včeraj iz-
voljen za njegovega začasnega
naslednika. Sovjetski listi so le
s par vrticami omenili smrt Ti-
hona, ki je ves čas revolucije vo-
dil boj s sovjeti in prokel boljše-
vike.

KUKLUKSKLAN POLAGONA UMIRA

MOGOČE KMALU PREIDE V
POZABLJIVOST.

Delavci ne bodo jokali za njim.

Chicago, Ill. — Unija za ame-
riške civilne svobodščine je pre-
jela iz raznih krajev poročila, ki
naznanjajo, da se Kukluksklan
drobi in počasi umira. Poroče-
valci navajajo kot vzrok za ta
pojavi med belohalastimi vitezi
in strašili tri vzroke. V organi-
zaciji so se pojavili strankarski
boji. Člani nočejo plačevati čla-
narine. Zanimanje za cilje orga-
nizacije je pričelo pojemati. Klan
je prejel batine zaradi smole, ki
jo je imel v politiki. Postave, ki
so klanovcem potegnile "krinke"
raz obraz, so tudi precej pripo-
mogle, da leze zdaj rakovo pot.
Vsi poročevalci pišejo Uniji za
ameriške civilne svobodščine, da
naj ne obdržava shodov v tako-
zvanih trdnih klanovskih postoj-
ankah, ker bi taki shodi le ob-
novili ugled Klanu, ki razpada
počasi in sigurno.

Poročevalec iz Indiane piše,
da je veliko članov nezadovolj-
nih s Klanom, in so ga pričeli
zapuščati. Poročevalec iz Okla-
home pa pravi, da Klan umira in
če se pusti na miru, da bo po-
polnoma mrtev v enem letu. Temu
dostavlja da je prenehal iz-
hajati klanovski list, ki je imel
veliko cirkulacijo.

Taka poročila so došla tudi iz
Arkansasa, Georgije in Teksasa.
Poročevalec pravi, da je legisla-
tura sprejela postavbo, ki prepo-
veduje klanovcem nositi skriti
obrase. To pomeni smrtni ude-
rec Klanu.

Poročevalci iz Zapadne Virgi-
nije, Pennsylvanije, New Jer-
seyja in New Yorka poročajo,
da klanovci izginjajo.

Klan je še precej močan v A-
labami, Colorado in v nekaterih
okrajih srednje-zapadnih držav.

Kukluksklan je imel največ
članov v drugem letu po ustano-
vitvi. Od tega časa pa gre šte-
vilo članstva nizdol. Lokalni po-
litični spori, plemenaka in ver-
ska vprašanja so povzročila, da
je Klan postal v nekaterih okra-
jih sila. Ampak to so izjeme,
kajti Klan razpada.

Unija za ameriške civilne sv-
bodščine se je na podlagi teh in-
formacij odločila, da ne bo ob-
drževala protiklanovskih sho-
dov.

Fordov zračni ekspres začne v ponedeljek

Prva črta je Detroit—Chicago
in letala bodo plula trikrat v
tednu.

Chicago, Ill.—"American Air-
ways Corporation", nova družba
zračne transportacije, katero je
organiziral Fordov sin Edsel s
tremi milijoni kapitala, začne po-
slovati prihodnji ponedeljek. Prvo
letalo pride iz Detroita v Chica-
go. Zračna ekspresna črta bo ne-
kaj časa le med tema dvema me-
stoma in se nato razširi, o-
ziroma oporišče zračne transpor-
tacije.

Izprva bodo samo trije poleti
v tednu, v nekaj tednih pa bodo
plula letala vsak dan. V začetku
bodo letala nosila samo tovar,
kasneje — mogoče v par mese-
cih — pa pridejo letala za pasa-
žirje.

ZNAMENJE BOLNE ČLOVEŠ- KE DRUŽBE.

Chicago, Ill.—V veži na štev.
1644 Taylorjeva ulica so našli
zapuščeno in izpostavljeno dete,
ki ga je policija izročila sirotiš-
nici sv. Vincenca. Policija zdaj
išče seveda mater. Za očeta se
ne briga! Pa je oče mogoče še
več kriv kot mati, da je mati de-
te izpostavila.

Pašić naplača spo- korjene radičevce

Hrvaški republikanci, ki so za-
vrgli republiko in se izrekli za
monarhično angleškega tipa,
pridejo v vlado.

Sofija, Bolgaraka, 10. apr. —
(Poroča Walter Collins, Chicago
Daily News.) — Iz Beograda je
prišla brzobjavna vest, da je Pa-
šićeva vlada demisionirala z na-
menom, da naredi prostor koali-
cijski vladi, v kateri bodo tudi
člani hrvaške kmečke stranke.
Novi vladi bo načeloval kajpada
Pašić, toda v kabinet pride več
novih obrazov, med katerimi bo
tudi radičevci, ki so se odra-
kli republiko in sprejeli sedanji
režim s pridržkom, da bi radi i-
meeli monarhično po angleškem
zgledu.

Pašić je dobro igral svojo po-
mirjevalno vlogo. Najprej je u-
daril po Radiču in njegovih re-
publikancih in ko jih je dobro
pritisnil k steni, da so zavrgli
svoj program in pretrgali vse
stike s kmetakim delom tretje
internacionalne, jih je potapljaj
po rami in povabil k sebi v vlado.

Kemija odkrije tajnosti življenja

Kemiki, ki zbirajo v Washing-
tonu, razpravljajo o važnih
vprašanjih.

Washington, D. C. — Vpraša-
nje, kaj je kemično bistvo življe-
nja, bo vsekakor rešeno v krat-
kem. O tem je poročal v četrtek
profesor Treat B. Johnson s yal-
ske univerze na kongresu ameri-
ških kemikov. Več ko 2000 ke-
mikov je na zborovanju.

Johnson je dejal, da je odkril
nove snove spojine v jedru stane-
nice ali celice, iz katerih so se
stavljene telesa organskih bi-
tij. Njegovo poročilo je pričelo,
da kemija in medicina vedno
bolj sodelujeta v pobujanju bo-
lezni.

Mikroskopična (nevidna) stan-
nica je temeljna enotica vse ži-
ve snovi in ravno v jedru vsake
take stanice se nahajajo vse ži-
vljenke, ali, je pojasnjeval John-
son. Kakšne so te življenske sile
in iz česa obstoje, je še tajnost,
ki že dolgo časa muči učenjake.
Kakor hitro bo rešena ta uganka
in kakor hitro postane znano
kemično gibanje življenskih pro-
cesov, tedaj bo lahko premagati
bolezni. Mogoče bo uganka ži-
vljenja rešena s premaganjem tu-
berkuloze.

Okrog 60 kemikov je že poro-
čalo o raznih zanimivih stvarih.
Profesor Geo. W. Raizis s penn-
sylvanske univerze je dejal, da
živosrebrna suknena barvila o-
betajo biti zdravilo zoper za-
strupljenje krvi.

Dr. E. S. Sheppard iz Roche-
sterja, N. Y., je opisal proces e-
lektro-depozitarnega kavčuka, ki
mogoče odpravi dežnike. Ta snov
se lahko porabi pri izdelovanju
oblek, katere ne bo dež premo-
čel.

Dr. Walter H. Eddy s Colum-
bia univerze je priporočal mate-
ram, naj dajejo dojenčkom sok
iz paradiznikov (tomato juice).
Paradiznik sicer nima redilnih
snovi, ima pa vitamine, ki so
iskra življenja; vitamin je ravn-
o kakor potreben človeškemu te-
lesu kakor je "spark plug" (uži-
galo, ki daje iskro) v motorju av-
tomobila.

Dr. E. K. Strachan s harvard-
ske univerze je poročal o proce-
su varjenja kuhanih pišč v sta-
rih časih. Rekel je, da varjenje
domačega pišca, kakršnega dela-
jo danes Američani, ki goljufajo
prohibicijo, ni nič novega. Tako
pišajo so delali že v 16. stoletju
in na ravno tak način.

Zopet potres na Japonskem.

Tokijo, 10. apr. — Najhujši
potresni sunek v tem letu je ob-
iskal včeraj vzhodni del Tokija.
Istočasno je razsajal tajfun ob
južnem obrežju. Mnogo ladij je
šlo na dno in več ko 50 oseb je
izgubilo življenje.

ŽELEZNA PEST TRDO PADA NA OGRSKEM

NAJBOLJ UDRIHA PO SOCI-
ALISTIH.

Ogrski hajduki v pozlačenih fra-
kih so najbolj brutalni proti
socialistom.

Ljubljana, Jugoslavija. (Iz-
virno poročilo.) — Gorje ljud-
stvu v deželi, v kateri se hajduki
v pozlačenih frakih in kriva ško-
fova palica združita z namenom,
da potlačita in izkoriščata ljud-
stvo v svojem interesu. Ogrska,
v kateri se je izvršila taka zdru-
žitev, je dober zgled v vsakem
oziru.

Ta zveza ne pozna taktičnosti
in tolerantnosti napram niko-
mur, ki jo ne podpira. Sodniki
grofa Bethlena, pobožnega na-
zadnjaka, divjajo proti uredni-
kom opozicije, najhujše pa pro-
ti urednikom socialističnih li-
stov. Ta teror je najbolje opa-
ziti v izrečenih kaznih nad ured-
niki opozicijskih listov: Ob-
sojeni so bili urednik "Az-Esta"
na eno leto ječe in 63,000,000 K
denarne globe; urednik "Esti
Kurirja" na 7 mesecev ječe in
59,000,000 K denarne globe; u-
rednik "Vilaga" na 6 mesecev
ječe in 40,000,000 K denarne
globe; urednik "Magyarasaga" na
4 mesece ječe in 10,000,000 K
denarne globe, in urednik "Nep-
szava" na štiri leta ječe in na
29,000,000 K denarne globe.

Prvi štirje listi so meščanski
listi, "Nepaszava" je pa glavno
glasilo ogrske socialistične
stranke. Urednik tega lista je
prejel skoraj dvakrat tako visok-
o in težko kazen kot vsi ured-
niki meščanskih listov skupaj.
Proti Nepaszavi je vloženih še
šest in dvajset tožb.

Ta list ureduje sodrug Vanc-
czak, ki je ob enem tudi član par-
lamenta. Državni prokurator je
moral zahtevati od parlamenta,
da mu izroči Vanczaka, da uve-
de proti njemu kazensko postop-
panje. Ogrska zbornica je hitro
ustregla želji magnatsko-kleri-
kalne kamarile in je izročila
Vanczaka Hortyjevemu sodnikom
na dvajset obtožb. Nepotrebno
je naglašati, da se obtožbe
političnega značaja in če bi Van-
czak živel v Združenih državah,
bi ne držala nobena obtožnica.
Ako bodo druge obsodbe tudi ta-
ko trde kot prva, tedaj Vanczak
ne bo zapustil ječe do svoje smr-
ti, ako bo toliko časa vladala
koalicija hajdukov v pozlačenih
frakih, krščenih in nekrščenih
kapitalistov in krive škofovske
palice.

V parlamentu so še štirje so-
cialisti. Tri izmed njih so izro-
čili krvnikom koalicije v sodnijs-
kih talarjih, ker so na nekem
banketu zaklicali "eljen repu-
bliki". Ta klic se smatra na Ogr-
skem za veleizdajo.

MLADENIČ OBDOJE NA VISLICE.

Peoria, Ill.—Okrožni sodnik
T. N. Green je odklonil vlogo za
ponovno obravnavo 22-letnega
Josea Ortiza, obsojenega na veša-
la zaradi umora. Sodnik je iz-
javil, da se je naveličal poslušati
ponovno citiranje faktov iz Loeb-
Leopoldove obravnave. Po od-
klonitvi ponovne obravnave, je
določil, da gre mladenič dne 12.
junija na vešala. Jose Ortiz ni
milijonarjev sin. On je prvi mo-
rilček, ki je od leta 1908 obsojen
na vešala, dasiravno je bilo v
tem času okrog šestdeset moril-
cev in ubijalcev pred sodiščem.

Mussolini bo kmalu cel kabinet.

Rim, 10. apr. — Premijer
Mussolini, ki je obenem minister
zunanjih zadev, je prevzel še voj-
no ministrstvo, ko je general Di
Giorgio odstopil pred nekaj dne-
vi. Včeraj je izdal proklamacijo
na armado rekoč, da vojski se ne
smejo mešati v politiko.

Herriot zmagal za poskušajo v zbornici

Nišja zbornica mu je dala zaup-
nico glede finančnega načrta;
to pomeni, da bo prevzelo ka-
pitala sprejeto.

Pariz, 10. apr. — Premijer
Herriot je včeraj zmagal z 290
proti 246 glasovom, ko je zahte-
val, da naj zbornica dene finan-
čno predlogo takoj na dnevni red
in pusti vse drugo na strani, do-
kier ni rešeno finančno vpraša-
nje. Opozicija je hotela poriniti
zahtevo z dnevnega reda za nedo-
ločen čas.

Herriot je v dolgem govoru
naslikal položaj Francije. Dea-
ničarji so neprenehoma vpadali
v njegov govor in posneje, ko je
končal, so hoteli s ljutimi napa-
di raztrgati njegov program. Ni-
so uspeli. Levičarski blok je stal
z vlado, podpiri Herriotovo zahte-
vo in s tem je zbornica pokazala,
da sprejme finančno predlogo a
točko o prevzetju kapitala vred,
kadar pride končno glasovanje.
Ni pa gotovo, kaj stori senat;
tam ima Herriot več nasprotni-
kov. Vlada pa upa, da bo nižja
zbornica vplivala na višjo in fi-
nančna reforma bo sprejeta.

Herriot je energično zagovar-
jal prevzetje kapitala in poveča-
nje papirnatih denarne zaloge.
Povedal je, da Francija mora v
tem letu plačati več ko 24 milij-
ard frankov sunanjih in notra-
njih dolgov ter obresti, medtem
ko vai letošnji dohodki države ne
bodo presegali 32 milijard fran-
kov. Francija mora plačati \$59-
000,000 obresti Ameriki, enajst
milijonov funtov Angliji, čez tri
milijone florinov Holandiji in ve-
lika vsote Argentini, Kanadi in
drugim državam; nato pa je na-
štal vsoto za vsoto notranje ob-
veznosti.

Premijer je dejal, da vse te
dolgoze so naredile druge vlade
pred njim, ne njegova; vlade
desničarjev, tistih desničarjev in
reakcionarjev, ki zdaj dolže nje-
ga, da hoče bankrotirati Franci-
jo. Bivši ministri so se nervosno
premikali na svojih sedežih, ko
je Herriot pokazal a pristom na
vsakega in jih tožil razpisnosti
in zapravljanja. Vsi so delali dol-
gove v upanju, da se dolgovi po-
krijejo z nemško odškodnino.
Toda Nemčija je začela plačeva-
ti šele tedaj, ko je bil sprejet Da-
wesov načrt. Vojna je stala
Francijo 145 milijard frankov,
od premirja do lani se je pa
Francija zadolžila za 160 milij-
ard frankov. Takosvan mir je
torej dražji kakor vojna!

Herriot je razkril, da se prej-
anje vlade, zlasti Clemenceauje-
va in Poinearejeva, razpisale mi-
ljone frankov za nacionalistično
propagando in druge milijone za
pobijanje boljševizma. To je naj-
bolj razkačilo reakcionarje, da
so rohneli v zbornici kakor divja-
ki. Najarditejši so bili nacional-
ci in klerikaleci.

ZOPET EN RUDNIK ZAPRT.

Premogovniški baroni niso zado-
voljni s profitom.

Spring Valley, Ill.—Rudnik
števil 1, lastnina Spring Valley
kompanije, so zaprli. Rudnik
ostane zaprt trajno in stroji se
poberejo iz njega. Kompanija
izjavlja, da se ji ne izplača ko-
patij premoga v njem. Rudarje
tolaži, da jih nastavi po bližnjih
mestih. Rudnik je bil odprt od
leta 1884 in večinoma je delalo
v njem do šest sto rudarjev.

GOZDNI POŽARI V PENN- SYLVANIJU.

Philadelphia, Pa.—Gozdni po-
žari so izbruhnili v centralni in
zapadni Pennsylvaniji. V bliži-
ni Altoone je zgorelo tisoč akrov
gozda.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo
jašno in gorko. Jutni in južnoza-
padni vetrovi. Sonce iside ob
5:17, zaide ob 6:26.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vrašajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cienro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of The FEDERATED PRESS"

UNION LABEL APPLIED FOR

Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravočasno, da se vam ne ustavi list.

OLJNI IMPERIJ POSTAJA OD DNE DO DNE MOGOČNEJSI.

Oljni magnati nimajo najmanjših skrbi, s čim bodo preživeli svoje družine prihodnji dan. Tudi bati se jim ni treba, da jih postavijo hišni gospodarji z njih družinami vred pod kap, ker ne morejo plačati stanarine. Prav nič niso v skrbeh za denar, ki ga potrebujejo, da odpošljejo svoje družine v poletna letovišča. V gospodarskih skrbeh niso, k večjemu si trudijo svoje možgane, kako bi k nagradenim milijonom nakopičili še druge milijone. Za njih svojce je preskrbljeno tudi po smrti. V nevarnost prihajajo le tedaj, ako bi nagražljene milijone po njih prednikih metali proč z lopato. Njih največja skrb je vprav sedaj, kako bi razpolagali s \$34,355,618, ki so jih prejeli kot dividende za prve tri mesece v letošnjem letu.

Ta ogromna vsota denarja bi se lahko porabila za marsikaj koristnega. Lahko bi se razdelila kot normalna mezda med pet in osem tisoč delavcev, ki so lani delali, letos so pa brez dela. Ta vsota bi pri teh delavcih odgnala skrbi za vsakani kruh, da bi z boljšimi upi gledali v bodočnost in bi jim ne bilo treba poslušati milega stokanja njih otrok: "Oče kruha, lačen sem."

Kapitalistično časopisje opisuje profite oljnih magnatov za leto 1924 kot krasne. O tem tudi noben človek z zdravo pametjo ne dvomi, še toliko manj pa trdi, da kapitalistično časopisje pretirava. Dow, Jones & Co. poroča o profitih 11 oljnih družb in številke govore, da so kapitalistični listi s svojo sodbo zadeli žebelj na glavo. Profiti so znašali v tem letu \$146,869,622. V letu 1923 so se morali oljni magnati zadovoljiti le s \$109,904,873. Naslednja tablica nam prikazuje, kako so znali skrbni in pridni oljni magnati skrbeti s sadovi dela drugih, da jim ne bo treba trpeti pomanjkanja, če pridejo deževni dnevi:

Oljni profil.	1924	1923
Assoc. Oil	\$ 8,405,829	\$ 6,950,682
Gulf Oil	19,166,795	14,323,842
Humble Oil	9,835,194	5,059,192
Magnolia Petr.	8,446,977	8,110,860
Phillips Petr.	7,160,780	4,842,495
Standard (Ind.)	46,768,868	41,538,499
Standard (Ky.)	5,382,940	5,519,182
Simms Petr.	1,922,217	341,408
Texas Co.	28,458,275	8,197,582
Tide Water	3,898,413	2,908,217
Vacuum Oil	17,403,834	13,314,114

Ze par primer nam pove, kaj pomenijo ti profiti za lastnike olja, ki ga niso sami producirali, še toliko manj pa dali v zemljo, da zdaj curlja iz nje in jim nosi ogromne dobičke. Delničarji Standard Oil družbe v Kentuckyju so prejeli na delnico \$7.98 dividende. To pomeni, da je njih profit 32-odstoten, ako se vpošteva prava vrednost delnic. V letu 1922 se jim je pa izplačala dividenda v delnicah in tako znaša njih dividenda 70 odstotkov. Od vsakega dolarja, ki so ga vložili v olje, se jim je v tem kratkem času vrnilo sedemdeset centov. V letošnjem letu bodo imeli že ves dolar in še nekaj profita. Kar bodo pa prejeli naprej, bo pa vse čist dobiček, in s tem dobičkom bodo lahko kovali zopet druge profite.

Standard Indiana je zelo zmerna! Ona izkazuje samo \$4.55 dividende na delnico, ali osemnajet od sto. Ampak, kdor se pobriga za zgodovino te družbe, hitro dožene, da je ta družba izplačala v letu 1912 skoraj neverjetno dividendo. Izplačala je 2,900-odstotno dividendo v delnicah. V letu 1920 pa 150-odstotno. Ampak to še ni konec mastnih dividend, ker je družba leta 1922 izplačala 100-odstotno dividendo. Kaj to pomeni? Da se je vrednost premoženja, ki ga lastujejo delničarji pomnožila za 14,500 odstotkov in če se računati dividenda za leto 1924 po denarju, ki so ga delničarji res vložili v glavnico leta 1912, tedaj ta dividenda znaša 2,700 odstotkov. 10-odstotna letna dividenda pomeni, da prejme vsak v enem letu \$1,450 profita, ki je vložil 100 dolarjev v glavnico.

Tako bi se lahko preresetali profiti še drugih oljnih družb. Ampak to rešanje bi le potrdilo, da mora milijone ljudi garati, da pest oljnih magnatov prejema mastne dobičke. Izkoriščani so delavci, ki delajo za oljne magnate in konzumenti morajo plačevati oljne produkte po pretiranih cenah. Izkoriščani niso le ameriški delavci, am-

pak delavci vsega sveta morajo plačevati hrač oljnim magnatom.

Ti ogromni profiti govore, zakaj se oljni produkti—gazolin, petrolej, nafta in drugi—prodajajo po izredno visokih cenah.

JAVNA GOVORILNA

(Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.)

Waukegan, Wis. — Namenila sem se, da napišem nekaj v pretes našim ženam, katere se zelo malo zavedajo svojih dolžnosti in so radi tega velik pripomoček kapitalizma današnjega družabnega reda.

Dolžnost mater, ki so obremenjene vzgojiteljice svojih otrok, kateri tvorijo narod, je, dati otrokom pravilne vzgoje. Čestokrat opažamo otroke, ki zvesto izpolnjujejo, kar ga je podučila mati. Otroci je revež, ki ne more ločiti dobrega od slabega; on le ve, da mora biti pokoren materi. Ve, da mu je mati prva v življenju, ne ve pa, kakšne dolžnosti ima mati napram njemu.

Ona ni napravila svoje dolžnosti s tem, ako ga je ljubila, nasitila, oblačila itd. Njena sveta dolžnost je, viti mu v mlado dušo zavest in izobrazbo, ki mu omogoči spoznavati resnico, da bi vedel barbarstvo kapitalistične sužnosti in strašno nazadnjaštvo, ki ga prenaša revno delavstvo vseh krizem sveta. Matere dolžnost je to, ne njenega otroka, katerega pravi, da ga ljubi, a ne pomladi, da je njena ljubezen lahko tako velika kot prose- no zrno.

Matere, zavedajte se, da vaša ljubezen ni zatrla vojne, kapitalizma, barbarstva od strani verškega zaslepljenja, katerega utopate vašim nedolžnim otrokom v glavo. Boljše, da bi taka mati nikoli ne rodila. Vsaka mati, ki podučuje svojega otroka že v mladostnih letih brez premisleka, oziroma prepričanja o verških bajkah, pošilja ga na bojna polja, ga prodaja že kot deteta kapitalizmu in imperializmu, ki sta žejna njegove kri. Pomislite, koliko trpljenja prestane, predno da mati svojemu otroku življenje in kri! Potem jo prelivajo kot ničvredno, neupravičeno do življenja.

Čigava dolžnost pa je po tem kot tvoja, govejati se za pravico in postaviti življenje na vredno stopnjo. Ne misli, da te je dete prošlo, da bi bilo rojeno, ampak ti si bila pripravljena ga imeti. Zato je tvoja dolžnost, da storiš vse potrebno; otrok te bo ljubil brezovno. Ako pa otrok ne ljubi staršev, potem sta sama zakrivila. Otroka ne smeš nikoli prisiliti, da te mora ljubiti, ker zahtevala bi nekaj od njega, kar ti on ne more dati. On se sam zaveda, ako si vredna njegove ljubezni. — **Edeta Veronika.**

St. Michael, Pa. — Spomlad je in velikonočni prazniki, največje veselje. Lapi spomladanski dnevi in zdravje, dokler ga človek ima. Iz naše nasebine se že dolgo časa ni nikdo oglašil. Vzrok je le menda ta, da modroglavci nimajo časa, morajo kar naprej študirati, kako bi lažje komu kosček kruha istrgali iz ust, kot je njih navada. Sedaj so jim bolniki na zlagi, ki imajo že nad 2 leti staro bolezen in se niso še nobenkrat bolne javili za isto bolezen. Dokler so mogli, so garali in delali, ko jih je bolezen zmirom bolj nadlegovala; jim ni drugega kazalo, kot se bolne javiti. Modroglavci je začel trn v petah šbadati tako, da so kar v glavi bolečine občutili. Zato jim svetujem, da se obrnejo na Zarkomet in Prosveto za pojasnila, kakšne medicine bi rabili. Ako jim Zarkomet ne more dati pojasnila, potem jim svetujem, da se podajo nazaj v somersetaki okraj. Mogočni Zimerman ima še kaj mazila zanje, saj jih je že mazal dolgo let poprej. Omeniti moram tudi, da naši modroglavci niso nobeni fariški podrepaniki, temveč najbolj hudi in napredni "socialisti". Ali jih socializem tako uči, da morajo drugim jame kopati?

Zadnji dopis iz naše nasebine je bil pred dvema mesecema. Dopisnik kritizira zaradi aloga, da je ni v nasebini. Upam, da sam ne ve, kaj je aloga. Ravno sedaj rov slabo dela, samo po en dan na teden. Tisti, ki so najbolj "stolni" in "napredni", delajo vsaki dan, ali kadar bosa zapove, naj gredo na delo. Še na 1. aprila so ga mahali na delo, ki je nekak delavski dan, in rudnik tudi drugih. — **A. P.**

obratoval. Ali oni so jo mahali na delo! Potem pa naj dopisnik išče aloga, ko jo zraven sam zatira.

Nekaterim članom našega društva povem, da so pravila S. N. P. J. dobro spisana, zato tudi svetujem, da si jih bolj natančno ogledajo in prečitajo. To svetujem tistim, ki pravila tiskajo v rudniku pri krampu in lopati, in potem hočejo, da se morajo še drugi člani po njih sklepih ravnanati. Napredni člani se bodo ravnali po sklepih konvencije, ne pa po sklepih, kot jih par mož sklepe globoko pod zemljo. — **Michael Ferlin.**

Collinwood, Ohio. — Manever, ki so ga vrzili naši cerkveni pastirji, je menda končan. Končano pa ni še njih duhovito delo, ki so ga počeli naši takozvani ultrapobožnjaki. Torej danes je še le prišel pravi "kozol" a svojim imenom na dan. Do danes se je vedno skrivaj za hrbet drugih naseljenecv v naši nasebini.

Tako vidimo v patrovih filiki članek na uredniškem mestu "Človek — opica" izpod peresa naše za narodno blaginjo toliko opevane osebe. Posvetiti moramo nekoliko pozornosti tudi temu članu kakor ga zgoraj navedena oseba menda prvega podpisal a svojim lastnim imenom. Ali je to vzor za takega klankarja. Pove-mo mu, da dar pesništva niti dar zavednosti nista obsenčila njegove glave. In zarja, ki jo navadno malamo okoli glav blaženih svetnikov, ne bo delala preveč sitnosti našemu gospodu, kajti a svojimi dopisi, ki so bili podpisani danes od te a jutri od druge osebe, smo že razgalili. Treba je jezuitike pretkanosti, da ostane na površju. Kajti Petrov novič je dobrodošel, pa naj bode posameznim malharjem ali pa celokupni svojati. Da, časi se spreminjajo. Krist je baje vzel: Dajte boga, kar je božjega, in cesarju, kar je cesarjevega. Naši kurtari in njih privrženci pa so spremenili osnovni nauk: Dajte nam, kar je "cesarjevega", in boga, kar je božjega. Ako ni resnica, pogledite na našo nasebino!

Na čem le sloni učenost tega c. kr. človeka, ki hoče nastopiti kakor kak ogrski grof na svojem posestvu? Gotovo ni še prečital Darvina, ne z duhom časa žel za izkopinami, ki so jih pričeli učnjaki izkopavati v Egiptu ali pa v nekaj zasutem mestu v Mehiki, starodavnih aztekov. Prav nam ho, če Trpin pojami sledeče: Če je bog ustvaril Adama in Evo v Aziji, kdo je mogel Azteke prinesiti na ameriški kontinent, kjer ni tekla nobena zibelka za kakoga "božjega princea". V naši bibliji so sama nesoglasja. Prvotno ste svet merili a četverkotno ploskvo, niste se mogli prilagoditi in še danes nečete verjeti, da je svet okrogel. Naš planet je okrogel kot jabolko. Ze to pobije vaše sveto pismo, zato zamaž vaše prežvečevanje v patrovi filiki. Kakor niste hoteli pripoznati, da je zemlja podobna krogli, ki se vrti okoli svojega "očeta" solca, tako nečete priznati Darvina. Toda po vašem svetem pismu je še danes svet ploskev, kakor je bil pred tisoč leti. In isto bo menda v vaši religiji zadelo Darvinovo teorijo.

Res ravedni smo, zakaj se ne sklopete na novodobne učnjake. North-Western univerza je vzdrževala učenjake na slapu Niagara. Niagara Falls je eden izmed največjih vodopadov na svetu. Ako ste pazno hoteli slediti poročilom, je Niagara Fall star približno 30,000 do 35,000 let. Torej kje ste imeli vi vašega boga v tem času?

Vera je pričela kakor v novovečnem času prerokovanje Oliver Dovijs, ki je pričel oznanjevati, da bo Krist prihajal na belom oalu v Zion City, mestu nedaleč od Chicagoa.

Svetovali bi vam, da bi pričeli gristi precej kladu jabolko od drugega konca. Zakaj ne pričnete pri zadnjem znanstveniku Einsteini, ki daje precej dobro klobuto svetemu pismu a dokaznimi resnicami.

Veseli nas pa vseeno, da ste prave ime prinesli na dan, kajti vaše rogoviljenje proti S. N. P. J. pod različnimi imeni ne drži. Bolje je delati odkrito, ne zahrbtno, da bi se skrivali za hrbtom delavski dan, in rudnik tudi drugih. — **A. P.**

Meadow Lands, Pa. — Časi se spreminjajo, in z njim tudi ljudje. Nekdaj sva z dopisnico, "priateljico svojih jaje", pisali dopise v "Glasu Naroda". "Prokle-ta", kakor sva imenovali "Prosveto", mama ni ugajala, ker ni primadala za števje privlačnih povesti. Danes pa je "Glas Naroda" vsaj od moje strani popolnoma pozabljen. Njegovo čtivo nadomestujeta "Prosveta" in "Glas Svobode". Prva mi je všeč radi mnogobrojnih dopisov, drugi pa radi zanimivih povesti.

Da se časi v resnici spreminjajo, je pa dokaz tudi to, da v zadnjem času kar mrgoli žanitvenih ponudb posebne vrste v Prosveti. Prad desetimi leti, ko smo se me možile, so nam snubili drage volje plačevali vožnje listke iz starega kraja, ter nam takorekoč kupovali še poročne srajce. Danes pa zahtevajo snubilci poleg pridnih rok in zvestih src še celo premoženje v obliki farm ali tisočakov. Le otrok te "kunsatne" glave ne marajo. Tem ženinom bi svetovala, naj se nikar ne smešijo v javnosti. Saj nismo v starem kraju, kjer igra glavno vlogo pri snubitvi dota, nevesta pa je le stranskega pomena. Kdor si po večletnem krokanju v Ameriki ni pridilil toliko, da bi si lahko sam farmo kupil, ako ga leta veseli, tudi ni vreden, da bi mu jo žena podarila.

Pozdrav vsem dopisnicam "Prosvete", farmarjem "komisnarjem" pa želim mnogo "biznesa" to pomlad, da ne bodo samo lastovali avtomobile ter zamenjaval slabe farne za boljše, kjer je daljša poletna doba, temveč si to leto že lahko nabavili "zrakoplov", katerega dolga nevyorika zima ter slabe ceste ne moreta ovirati. — **Mary Nagode.**

Vesti iz Jugoslavije

Samomor banjskega ravnatelja. — Ravnatelj brograjske Okružne bange, Pera Milenković, se je v svoji pisarni obesil. Prvi je opazil nesrečo njegov osebni sluga, ki je prišel pospravljat pisarno. Bančni krogi poznajo Milenkovića kot poštenega človeka ter zatrjujejo, da je izvršil samomor, ker je vzel špekulacijski izgubil svoje premoženje. Pokojnik zapušta vdovo in dve hčerki, dijakinji na univerzi.

Top v Jeranovem. — Dne 22. marca, okrog pol 6. zjutraj, ko je odšel mlinar Jakob Siter iz Jeranovega št. 1. v Mekinje v cerkev, sta nenadoma stopila v vežo dva mladeniča ter napadla Sitarjevo sestro Franciško, jo pritisnili na omaro v veži in jo a samokresom v roki prišili, da je povedala, kje ima njen brat shranjen denar. Nato je eden od roparjev držal Sitarjevo za roko, gršč samokres naperjen proti njenim pram, drugi pa je stikal po sobi. Po naključju pa se zlikovcem pri vltomu v skrinjo, v kateri je bilo do 10,000 Din gotovine, ni posrečilo priti do denarja, dasiravno sta razbila skrinjo a sekiro. Sitarjeva je takrat izrabila priliko in se izmuznila iz rok lopovov. Skočila je k oknu in prikladala služkinjo iz hleva. Nastal je vik in krič, kakar sta lopova naglo pobegnili v smeri proti Kamniku, ne da bi prišla do zaželjenega plena.

Tragedija slovenske rodbine v Franciji. Slovensko rodbino Franca Morela, rodom iz Smartna pri Kamniku, je dne 14. marca zadela grozna nesreča. Morel, ki je bil prej zaposlen v nekem westfalskem rudniku, se je prošlo leto preselil v severno Francijo, kjer je našel delo v rudniku Llevin, v provinci Pas de Calais. Z njim se je preselila tudi njegova rodbina. Omenjenega dne je ostalo v njegovem stanovanju pet otrok z materjo. Mati se je mudila v kuhinji, 12-letna hčerka pa je spravljala spat manjše otroke. Nenadoma je eksplodirala petrolejska svetiljka in mahoma je bilo vse v plamenu. Mati in sosedje so prihiteli na pomoč. 12-letno hčerko so našli mrtvo; mrtve je bil tudi 4-leten deček, ostali trije otroci pa so bili težko opečeni. En otrok je naslednjega dne v bolnici umrl. Ko se je ponoči čel Morela z dvema odraslima sinovoma vrnil iz rudnika, je namesto prijaznega doma našel grozno pogorišče. Nesrečna vsoda Morelova rodbine je vzbudila pri sorojakih in sosedih splošno sočutje.

ZARKOMET

Politična blaznost — is right.

General Hindenburg je kandidat za prezidenta nemške republike. To je ravno tako, kakor če bi general Dawes kandidiral za tajnika komunistične stranke v Ameriki. Hindenburg pa republika! Great Scott!

To pa še ni vse v čudni Nemčiji. Dr. Marx, vodja klerikalne stranke, je kandidat socialne demokracije! Stranka, ki je dobila zadnjič blizu osem milijonov glasov, si ne upa nastopiti samostojno. Prav je imel tisti Nemec, ki je rekel, da je Nemčija politično zblaznela. Če bi bil jandana vollec v Nemčiji, bi volil komunisti, dasi nisem komunist.

Pridobite nove čitatelje.

Upam, da Zarkomet res posveti slepim ljudem na pravo pot. — **J. S., Lloydell, Pa.**

Amerikanizem.

Za vsako poštano delo mora biti postena plača. Zato imajo ravnatelji velikih trustov po \$100,000 letne plače. Kaj pa delajo? Hm, čeke si pišejo!

Presedni je na lesenega osla.

Čenjeni Zarkomet! Ali veš, kako je c. kr. uradnik postal klerikalec? Potrebnovali so urednika pri Gl. Sv. in on je prevzel to mesto. Čez par dni pa so mu rekli, naj pobere šila in kopita in gre. Zakaj? Ako pogledaš članek "Človek — opica" v patrovi filiki, tedaj veš kaj je narobe z njegovo lobanjsko vsebino. Zato pa je tak klerikalec, da sliči kako trava raste in kamenje cvete. — **Spokornica, Collinwood.**

Pertinentna vprašanja.

Ali je tisti rojak, ki je pred par leti ubil hudica nekje na Koroškem, tudi dobil nagrado, ker je ubil nevarno zver? — **M. G., Arma, Kans.**

Adijo, pa zdrava ostani...

Dragi Zarkomet! Daleč sem v hribe na Zapadu je prišla vest, da se Kazimir kmalu razporci od svojih ovčic in kozic. Baje jih slabo pase. Posveti tja, če je res. — **Omelo, Cardiff, Utah.**

Toliko slabše.

Moj prijatelj Jerić popravlja, da je 16 in ne 14 lastnikov kutarskega organa. Diferenca je majhna. Jaz na njegovem mestu bi ne popravljal. Kajti čim več je generalov, tem slabše je za pokorno četo.

Dagodek št. 34.

Ko sem v svojih mladih letih hodila k izpovedi, me je duhovnik najrajši izpraševal o spolnih rečeh. Za druge grehe se ni zanimal. Enkrat pa je celo začel flirtati z menoj v spovednici. Ko sem bila z drugimi dekleti yred pri velikonočnem izpraševanju, nis ni učil krščanskega nauka, pač pa je z nami govoril samo o ljubezni in spolnih zadevah. Predno nas je odslavil, je bil že naravnost nesramen z nami. Letočasno je imel razmerje z neko posestnico, katara mu je porodila sina, za katerega je potem očito skrbel in ženi je kupil lep travnik za plačilo. — To me je pripravilo do tega, da sem opustila vero. — **Th. P., Ralph, So. Dak.**

Dagodek št. 35.

Nekaj let je tega, ko sem kot društveni uradnik obiskal par milj oddaljeno nasebino, v kateri je umrla članica našega društva. Preskrbel sem vse potrebno za pogreb. Soprog pokojnice, ki je bil tudi naš član, je šel k župniku radi cerkvenega pokopa. Zelja članice je bila, naj jo pokopljejo cerkveno in moč bi ji bil rad izpolnil željo. Župnik ga je pa ozmerjal in spodil iz farovža. Prišel je domov a solzami v očeh. Takrat sem sam pri sebi prisegel, da ne bom miroval, dokler se naše ljudstvo ne osvobodi iz pesti teh parazitov. Deloma sem to že dosegel. Ustanovili smo narodno pokopališče. Danes je tudi župnik druge misli. Ne zmerja nas več in ponuja se, da rad vsakega pokoplje. Ampak mi stojimo trdni kot skale ne le takrat, kadar smo zdravi, temveč tudi tedaj, ko je smrt v hiši. — **Farmar, Willard, Wis.**

E. T. R.

DELAJSKE NOVICE
(Federated Press.)

Stalni baroni se vedno trgajo mezdje.

Lawrence, Mass. — Predložila Monomac Spinning Co. naznanila te dni, da prihodnji mesec zniža mezdje za 10 odstotkov.

Nov organizacija rudarjev v Kanadi.

Lethbridge, Alta. — V tukajšnjem okolišju premožnikov se je pojavila "Kanadska Federacija rudarskih delavcev".

Minerji v Minnesoti dobro organizirani.

Hibbing, Minn. — Tukajšnja organizacija plumberjev in polarnikov parnih cevi, katere se mezdje po vsem Mesiba Rangu, izvajala 44-urni teden in dvoje plačo ob sobotah po dne. Lanska mezda \$1.16 1/2 na uro ostane. Unija je stoodstotna.

Gibanje v stavbi industriji.

Hazleton, Pa. — Unija plekarjev je zastavljala za \$1.12 1/2 na uro. Bosje ponujajo \$1.

Brockton, Mass. — Zidarji so prejeli 12 1/2 centa povška na ur. Zdaj imajo \$1.25.

St. Louis. — Tu je stavka sadjarstevnikov, ki zahtevajo \$1.65 na uro. Danes imajo \$1.50.

Vancouver, B. C. — Plekarji, ki so stavkali tri tedne, so dobili dnevnega povška.

Konvencija železarskih delavcev.

Pittsburgh, Pa. — Unija železarskih, železarskih in pločevinskih delavcev je 7. aprila odprla konvencijo v Pittsburghu.

Stavka v Novi Škottiji.

Glace Bay, N. S. — Stavka 12.000 rudarjev v Novi Škottiji nadaljuje.

PRODAL JE AVTO ZA OSEM DOLARJEV.

Izposoditi si je moral še dva dolarja za kritje denarne globe.

New York, N. Y. — Jerome Moskaly je bil aretiran zaradi pretežne voznje z avtom. Privredni so ga pred sodnika, ki ga je obsojil kljub njegovemu opravičevanju in da njegov avto ne more tako hitro voziti, kot se glasi obtožnica, na deset dolarjev denarne globe.

Moresky je protestiral proti obtožnici, ki mu je očitala, da je vozil s hitričo 45 milj v uri. Sodnik Charles W. Boote mu ni verjel.

Moresky je nato izjavil, da bo moral prodati avto, da plača denarno globo. Ponudil ga je takoj na prodaj in je prejel zanj 8 qsem dolarjev. Izposoditi si je moral še dva dolarja, da je plačal denarno globo.

Nato so ga šele izpustili na sodišču.

Moresky toži, da je bila zanj njegova kazen konfiskacija priradne lastnine.

VREDNOST DELNIC CESTNE ŽELEZ. PADA.

To je povzročil izid splošnega glasovanja.

Chicago, Ill. — Borzijani se je nad izidom splošnega glasovanja o nakupu cestnih železnic. Pa ni jim zameriti. Gospodje so pričakovali, da bo ljudstvo glasovalo za nakup in da pojde cena delnicam tako visoko, da se bo od veselja topilo borzijaško srce. Ampak ljudstvo je uverilo in vrednost delnic je prišla padati. Vrednost je padla na \$3.50 pri delnici. Ob zaključku borze so bile delnice vredne le po \$6.13. Nekaj dni pred splošnim glasovanjem, ko so borzijani upali, da bodo volili res tako neumni in s splošnim glasovanjem potrdili načrt, so spekulanti nagnali vrednost delnic na \$9.38.

SENATOR SHIPSTEAD JE OPLAZIL BORZIJANE.

Washington, D. C. — Senator Shipstead je v pismu na Julius Barneka, predsednika trgovske zbornice Združenih držav pravilno pokazal na terminske kupcije na borzah, da določajo fiktivne cene za naprej. Poleg je poudaril, da te kupcije kontrolira majhen krotek ljudi.

JEKLARSKI MAGNAT SCHWAB JE SEL MED PREROKE.

Po njegovem mnenju pride dvajset zlatih let za industrijo.

New York, N. Y. — Jeklarški magnat Charles M. Schwab, predsednik Bethlehem Steel korporacije je govoril na kongresu stavbinih podjetnikov v New Yorku. Priporočeval je, da bo v prihodnjih dvajsetih letih največji razvoj v ameriški industriji, in sicer tak, kakršnen do danes še ni poznal na svetu. Jeklarški magnat ni pri tem pozabil tudi na Boga in je rekel: "Bog je obdaril deželo z ogromnim naravnim bogastvom."

Ampak vse to je odvisno, je menil Charley od konkurentov v industriji in od demokracije v razmerju med podjetnikom in delavcem. Hvalil se je, da je imel v svoji dolgotrajni karijeri opraviti s sto tisoči delavcev in da v njegovih tovarnah ni bilo nikdar stavke.

Nato je pričel mazati delavce z medom, rekoč: "Prepričan sem, da je med ameriški delavci več zdrave morale in dostojnega življenja, kot med onimi, ki so nad njimi. Ponosen sem, da me kličejo Charley."

Zatem je povedal ganljivo povest o starem delavcu, ko ga je Carnegie nastavljal za ravnatelja v Homesteadu, in ko je vodil Carnegieja po tovarni.

"Hotel sem napraviti vtis na priljubljenega starca. Sel sem z njim okoli in vse je izgledalo dobro. Bil sem ponosen, ko sva prišla do velike odprte peči. In ko sva jaz in mr. Carnegie pogledala čez plot, sva videla irskega delavca sedeti pri zidu in pušiti iz pipe. 'Moj Bog', sem si mislil, 'to pa izgleda slabo zame kot novega ravnatelja.' Ozmerjal sem ga, 'kaj delaš?'"

"On me je pa pogledal in zakričal: 'Za vraga, kdo pa si?'"

"Jaz sem novi ravnatelj", sem odgovoril.

"Well, fant," je odgovoril, 'imaš dobro delo, zato je boljše, da ga čušaš.'

"To je bil stari Dugan."

V delavskih krogih se mučajo Charleyjevi govorci, kajti Charley je pozabil povedati, kaj bi on storil, ako bi delavci pri Bethlehem kompaniji zahtevali priznanje organizacije. Charley je pozabil tudi še na zadnjo stavko jeklarških in železarskih delavcev.

PONESREČEN ROP.

Bandit se je ustrašil in vrgel od sebe plen.

Chicago, Ill. — Ko je blagajnik Standard Steel Car kompanije v spremstvu dveh stražnikov nesel \$8,000 za izplačilo delavcev in se je že bližal podjetju, je nepričakovano preden stopil bandit in nameril samokres. Blagajnik je izpustil denar in bandit ga je pobral. Nekaj časa je bandit tekel s plenom, ko je opazil, da za njim teče vedno več ljudi, da pa vrge plen od sebe. Preganjanci so pričeli iskati plen in ga našli, medtem je pa bandit utekel.

VOLILNA ZMAGA SLOVENCA V WAUKEGANU.

Izvoljen je okrajnim konstablerjem.

Waukegan, Ill. — (Izvirno poročilo.) — Frank Brence je bil izvoljen z lepo večino glasov okrajnim konstablerjem za mestni okraj (township) Waukegan. Prejel je 1607 glasov. Do zmage so mu veliko pomagali slovenski volilci. On je prvi Slovenec, ki je bil v tem okraju izvoljen v okrajno službo.

ZENA IZGUBILA ŽIVLJENJE V POŽARU.

Boston, Mass. — Tudi v novoangelskih državah so izbruhnili gozdni požari na raznih krajih. 78-letna Lotta Walkup je zgorela, ko je zadaj za hišo pričela goriti stara sara in se je ogenj razširil do bližnjega gozdiča in uničil 380 akrov državnega gozda.

Kolizija v Španiji: 20 mrtvih.

Barcelona, 10. apr. — Dvajset oseb je bilo ubitih in 60 ranjenih, 8 kmeta večera treščila skupaj dva električna vlaka v tukajšnji bližini.

ODERUHI IN SPEKULANTI SO SE VRGLI NA ČERULO.

Pa najbrž ne bo nič.

Chicago, Ill. — Oderuhi in spekulanti so se že veselili, da naneženo ceno čebulic zelo visoko. Ni je na trgu, so rekli, zahteva po nji je pa velika. V duhu so steli že visoke dobičke, kajti ljudstvo nima pravice, da stika po hladnih shrambah in skladiščih in se prepriča, ako živilaki oderuhi in spekulanti govore resnico.

Brzjav je pa sporočil vest iz Texasa, ki so jo bili oderuhi in spekulanti najmanj veselili. Vest namreč pravi, da je iz Texasa na potu v Chicago 355 železniških voz čebule.

Ta vest je spekulantom in oderuhom pokvarila slast do jedi.

DVE BANKI ZAPRLI DULI.

Ali je to znamenje prosperitete?

St. Paul, Minn. — Državni bančni superintendent A. J. Velgel je zaprl dve banki. Zaprta je bila državna banka v Mortonu. Hranilne vloge znašajo \$300,000. Bančne rezerve so dpuštošene. Druga je Meščanska državna banka v Frazerju. Banka je imela precej slabih vrednostnih papirjev. Hranilne vloge znašajo \$140,000.

450,000 Angležev se preseli v Avstralijo.

London, 10. apr. — Kolonialni urad poroča, da sta se angleška in avstralska vlada domenili glede preseljevanja Angležev v Avstralijo. Pogodba se glasi, da se 450,000 oseb lahko preseli v desetih letih. Avstralija ima pravico izbirati naseljenca in sprejme le take, ki vzamejo zemljo in razvijejo poljedelstvo. V ta namen bo vlada pomagala naseljencem finančno, angleška vlada pa plača vsem emigrantom vozne stroške.

Ameriška zgodovina v aprilu

I.

2. aprila 1743. — Rojstni dan Thomasa Jeffersona. O Jeffersonu, avtorju Izjave neodvisnosti, velikem demokratu in tretjem predsedniku Združenih držav smo pisali v posebnem članku.

3. aprila 1783. — Rojstni dan Washingtona Irvinga. Washington Irving, prvi slavni ameriški pisatelj, se je rodil v mestu New York dne 3. aprila 1783. Imel je le ljudskošolsko izobrazbo. V šestnajstem letu je študiral pravo. Predno je bil 20 let star, je prispeval članke k časopisu New York Morning Chronicle, katerega urednik mu je bil brat. Odsel je 1. 1804 radi zdravja v Evropo in potoval dve leti. Kmalu po svojem povratku je začel skupaj s svojim bratom izdajati revijo pod imenom "Salmagundi". L. 1809 je izšla "Zgodovina New Yorka od začetka sveta do konca holandske dinastije" — po Dietrich Knickerbockerju ali, kakor je bolj poljudno znana, "Knickerbocker's History", humoristična, hudomušna in zmajljavo satirična škrca, ki je avtorju prinesla mnogo slave in denarja. Na to je opustil pravniško karijero in se popolnoma posvetil literaturi. L. 1819 je Irving izdal delo, zbirko povesti, po kateri je najbolj zaslovel — "The Sketchbook of Geoffrey Crayce". Knjiga je bila navdušeno sprejeta od občinstva na obeh straneh Atlantika, in nekateri izmed povesti, zlasti "Rip Van Winkle" in "The Legend of the Sleepy Hollow", so postale klasični amer. literature. Knjiga je spisana s humorjem, nežnostjo in ženjalnostjo. L. 1822 je Irving potoval po Renu, živel nekaj časa v Parizu in potem zopet na Angleškem. Ob tem času je izdal "Tales of a Traveller", zbirko kratkih povesti. L. 1826 je odšel na Španjolsko, kjer je ostal tri leta. Kot posledico svojega tamošnjega bivanja je spisal štiri knjige, katerih svrha je precej različna od prejšnjih. Najbolj znana izmed teh je "Alhambra", vrsta škrce in povesti v zvezi z avtorjevim življenjem blizu romantičnih razvalin Granade. Od l. 1829 do 1831 je bil tajnik ameriškega poselnštva v Londonu. L. 1841

postal je ameriški minister v Madridu, kjer je živel od l. 1843 do 1846. Ostali del življenja je preživel v svojem letovišču Sunnyside blizu Tarrytown ob Hudsonu. Dela, izdana v kasnejših letih so zlasti življenjepisa in zgodovinska, kot "Oliver Goldsmith", "The Life of Washington", "Mohamed in njegovi nasledniki". Umrl je 28. novembra 1859.

Washington Irving je pomemben v zgodovini ameriškega slovstva. Bil je prvi Amerikane, ki je žel literarno priznanje na Angleškem. Morda je on najboljši kot pisatelj razprav, glede njegove vrline kot novelista pa ni treba pozabljati, da je odkril — vsaj za Amerikane — učinkovitost kratkih povesti kot nove umetniške oblike.

4. aprila 1609. Tega dne je Henry Hudson, angleški brodar v holandski službi, odplul iz Amsterdama na Holandskem v majhni jadrnici "Polumesec" z moštvo 20 mornarjev, da najde morsk prelaz do "zapadnega oceana" (Pacifika). Tega prelaza seveda ni našel, ali meseca septembra je vstopil v zaliv, kjer se je kasneje razvilo mesto New York, in odkril reko, ki je po njem imenovana.

6. aprila 1609. Odkritje severnega tečaja. L. 1698 je Robert Edwin Peary izvedel svojo prvo ekspedicijo v dosego severnega tečaja. Njegova ladja "Windward" je prispela do severnega dela Princess Marie zaliva, kjer jo je led ustavil. Dve leti kasneje je dosegel Cape Washington, ali ni mogel nadaljevati. V marcu 1902 je znova začel potovanje čez zmrznjeno Polarno morje, in prišel je do 84 stopinj 19 minut severne širine, ali radi neprebodljivih odprtij v ledu se je moral zopet povrniti. Dne 6. julija 1908 je odplul z ladjo "Roosevelt" na polarno ekspedicijo, ki je bila končno uspešna. Dne 6. septembra 1909 je ves svet presenetila vest, da je Peary dne 3. aprila 1909 dosegel severni tečaj. V priznanje je do bil uradno zahvalo kongresa in bil imenovan za kontraadmirala.

9. aprila 1865. Predaja pri Appomatoxu in konec civilne vojne. Bilo je proti koncu marca 1865 in general Grant, glavni poveljnik unijske (severne) vojske, se je pripravil za končni napad na konfederirano (južno) vojsko generala Leeja, ki je bila utaborjena za okoli blizu Richmonda, Virginia. Ponoči, dne 2. aprila, je Lee z vso svojo vojsko približno 40,000 mož zapustil svojo pozicijo in smuknil proti zapadu v nadi, da se združi z drugo konfederirano vojsko in se potem postavi v bran. Prihodnje jutro je unijska vojska začela zasledovanje. Dan in noč je nadaljevala tekma med obema vojskama in dne 8. aprila je Lee dospel do vasi Appomatox v Virginiji. Njegova vojska ni mogla iti dalje. Druga unijska vojska z juga ji je bila presekala pot. Vendar se je Lee postavil v bran in začel graditi strelne järke. Ali glavni Leejevi častniki, ki so uvideli brezupnost vsakega boja, so mu nasvetovali, naj se sestane z generalom Grantom, ki je dne 7. aprila pozval generala Leeja, naj se poda. V jutru dne 9. aprila, ko je bitka že začela, je Lee odpisal z belo zastavo k sovražniku. Ob pol eni v nedeljo popoldne sta se Lee in Grant sestala v neki hiši v vasi in predaja je bila sestavljena in podpisana. General Grant je bil velikodušen. Konfederirani vojski so smeli oditi svobodno domov proti častni besedi, da se ne bodo več vdeležili vojne proti Uniji. S tem je dejanski končala civilna vojna razun malih spopadov tupa-tam na jugu.

12. aprila 1861. Bombardiranje trdnjave Sumter in začetek civilne vojne. V januarju 1861 je sedmorica južnih držav, med temi South Carolina, proglasila izstop iz Unije in ustanovila Konfederirane države Amerike. South Carolina, smatrajoč se za neodvisno republiko, je pozvala, naj Združene države izročijo vse trdnjave in arsenale znotraj mej South Carolina. Pri tem se je zlasti mislilo na Fort Sumter, ki je bila ena izmed največjih trdnjav, ali brez garnizije. Predsednik Buchanan, ki je simpatiziral z jugom, bi bil rad vzadovoljil tej zahtevi, ali bal se je javnega mnenja na severu. Dočim se je predsednik obotavljal, je maj. Robert Anderson tihoma

Slovenska Narodna Podgora Jedota

Ustanovljena 8. aprila 1904.

Imenje: 17. Janja 1907. v čast bl. Marije

GLAVNI STAN: 3687-89 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODESEK:
Predsednik Vincent Calhoun; podpredsednik Andrew Vidich, E. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolniškega oddelka Elias Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Joe Kavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODESEK:
Martha Sokanikar, predsednik, Box 276, Barberton, Ohio; Francis A. Tischer, 3827 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krizmanich, 13131 Kensington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Tordell, Box 22, Strabane, Pa.

BOLNIŠKI ODESEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Elias Novak, predsednik, 3687-89 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosio, Box 184, Moon Run, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Joseph Zorko, RFD. 2, Box 114, West Newton, Pa.
Anton Suler, Box 194, Gross Kane, na jugovzhodu.
Frank Kohn, Box 393, Chisholm, Minn., na sev. zap.
John Golub, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Kavertnik, R. No. 1, Minndale, Ill.; Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Združitelni odbor:
Predsednik: Frank Alod, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Julius Green, 3633 W. 26th St., Chicago, Ill.; John Olop, 3426 So. Chilton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI EDRAVNIK: Dr. F. J. Kera, 6223 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZORI — Korrespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PISMA, ki se nanašajo na posla gl. predsednika oz. na druge: Predsedništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniška tajništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednake vrste se naslove: Tajništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI S BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsa pritožba glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošilja Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgorel.

Vsi priitvi na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: Martha Sokanikar, Box 276, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajo, enak, naročajo in oploh vse kar je v zvezi s glasilom Jedota, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 3687-89 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

zasedel trdnjavo. Storil je to brez povelja od zgoraj, ali račun je na to, da ga bo severno javno mnenje podpiralo. Ni se zmotil. Vsa dežela je bila razburjena. Obotavljajočemu se predsedniku Buchananu je sledil Abraham Lincoln. Ta je takoj sklenil ojačiti garnizijo forta in dne 9. aprila je ladja "Baltic" odplula iz New Yorka v Charleston z zalogami in s pomočnimi četami. Vesti o tem so bile brzojavljene v Montgomery, glavni stan Konfederacije. Jefferson Davis, predsednik odpadlih južnih držav, je takoj pozval majorja Andersona, naj se poda nemudoma. Anderson, ki je bil še tri mesece v točavnem položaju, je izjavil, da je pripravljen

izprazniti trdnjavo dopoldne 15. aprila, ako ne bo med tem napaden in ako do tedaj ne dobi ojačenja od svoje vlade. Ta odgovor ni bil dovoljen konfederirancem, kajti pomočne čete so morale dospeti ravno 15. aprila. Ob 4. popoldne dne 12. aprila so konfederiranci sprožili prvi strel proti Fortu Sumter in od tega trenutka je začela civilna vojna. Bombardiranje je trajalo neprenehoma 40 ur, dokler ni bila trdnjava tako razstreljena, da se je Anderson podal. Zunaj luke je stala ladja s pomočnimi četami in ni mogla vstopiti. V začudenje obeh strank se je našlo, da v tem spopadu ni bil na obeh straneh nihče ni ubit niti ranjen. —

POTREBUJEMO

lokalne zastopnike agente, za prodajati Trinerjevo grenko vino in druge Trinerjeve izdelke v mestih kjer še nimamo zastopnikov. Nobene skušnje ni potreba. Za pojasnila pišite na:

Joseph Triner Company,
1333-45 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill. (Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PI-VO, PIŠI PO NASE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, kromelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskušajte in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno la najbolj in najboljši.

Groverijem, skladarjem in v prodajalno delavnice dano primerno popust pri veliki naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAE,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

1899—1925

Naša postrežba v preskrbovanju zdravih investimntov bankam in zavarovalnim družbam, bratskim organizacijam in posameznikom, se razteza že nad četrto stoletje.

OTIS & COMPANY

Ustanovljena 1899
CLEVELAND, OHIO

John F. Perko, je naš zastopnik.

Za napraviti vašo kri bogata in življenja polna

BOLGARSKI ZELJENI ČAJ

Je vreden desetkrat svojo ceno. Da vsaka družina bi morala imeti to čisto naravno zdravilo, za odpravo proti nespečnosti, revmatizmu, ledobenim, jetrnim in obistnim nerodnostim in za ojačanje krvi.

Upravičajte se danes vašega lekarnarja na svojo—75c, \$1.25.

Opomba: Veliko ljudi živi na farmah in v malih mestih, kjer ni lekarne. Ti potrebujejo to zdravilo in bi je morali imeti, saj vam ga pošljemo svojo po pošti, dovolj za pet mesecev zdravljenja za \$1.25. Naslov je: H. H. Van Schlick, President, Dept. O, 831 Locust Street, Pittsburgh, Pa.

Povesti starega rudarja

Piše Anton Reher.

Predsednik je izpraševal člana, kaj bi storili. Nekateri so predlagali, da bi ustanovili čisto novo društvo, pa ne sprejemali drugega kakor delavce in nobene frakze, pa naj ima še tako bele roke. Sklenili so tako in društvo je delovalo naprej. Le veliki vdov je odpadlo, kakor tudi moža, ki sem zanj pošiljal assement. Dotična dva sta sedaj člana Slovenske narodne podpornice.

Pa kakor je bilo slišati pozneje, še tako ni bilo vse res, kot je pojasnil predsednik društva. Slovenski policaj baše sploh ni stikal za "gospodom" tatom, pač pa jih je oskubil še za tisto, ker je preostalo članom. Potem pa je zapustil Ameriko in šel v Slavonijo, kjer je v bližini mesta Daruvara kupil lepo kmetijo. Ko se je čutil varnega na svoji kmetiji, je pa pisal znancom v Pittsburgh in Cleveland, kako je lovil pogrešanega župnika, ki je izginil z društvenim denarjem slo-

venskih delavcev. Dobil ga je na St. Clairju v Clevelandu, kjer pa ga je bil župnik že zapazil, da ga zasleduje in skočil skozi okno svojega stanovanja. Lovil ga je nato po vlaku in ga dobil šele v neki naselbini ob reki Mississippi.

Ko župnik le ni mogel uteči in je videl, da ga bo oni odpeljal nazaj v Pittsburgh, je policaju ponudil polovico ukradenega denarja kot podkupnino. Bratec sta se dogovorila in si razdelila vsak devet tisoč dolarjev. Taki lopovi so takrat sleparili slovenske izseljence. Poneverjenja društvene denarja so bila takrat na dnevnem redu, danes pretečejo leta, pa ne slišimo o tem.

Izkušnje so pač rojake učile, kako se imajo organizirati, da ne bodo goljufani.

Pri našem društvu št. 7 Slovenske narodne podpornice smo izvolili vse stare uradnike in jim tudi nekoliko poboljšali plačo, kajti bolje je dati dobremu in poštenemu uradniku malo več plače in priznanje kakor pa držati slabega uradnika zastoj. V slučaju pa da bi bil primanjli-

stre takoj pripravljeni prisostiti na pomoč s prispevki. Le veselje je prisostovati seji takega društva, kakor se pri nas vrši vsako prvo nedeljo v mesecu. Imamo sicer več slovenskih društev, ampak društvo Slovenske narodne podpornice je prvo izmed vseh. V njo ne spadajo samo očetje ali matere, temveč cele družine. Pri vsaki mesečni seji pristopajo mladi udi iz mladinskega oddelka. Društvo je namreč že staro in otroci odrasčajo. Ljudje pa tudi vidijo, da le pri dobrem društvu imajo pričakovati pomoč. Delavci spoznajo, da le v delavski podpornici organizaciji je njih mesto. Tam se imajo združiti in varovati, da ne pristopijo zvržen ljudje s slabimi nameni, da bi izkoriščali ustanovo.

Lani sem pisal o stavki leta 1892. Od takrat se tudi spominjam nečesa, kar mi brani, da se nikakor ne morem strinjati s ljudmi, ki priporočajo, da bi pri naši organizaciji smeli biti kot drugi člani tudi policijski organi. Nekega jutra je bila cesta, ki vodi skozi našo naselbino, polna policajev in deputijev. Pošten

človek ni bil varen iti iz hiše, ker zdaj pa zdaj so policaji koga naklestili. Nekega večera nas je stala mala peščica mož in fantov, namenjenih, da gremo, pikekirat pred vhod rova, tedaj, ko so se menjavali stavekazi. V svoji ogorčenosti smo sklenili, da bi tudi pretepli vsakega, ki bi hotel iti stavekazi. Nazadnje pa smo bili sami tepeni. Ni ga bilo stavekaza iz rova in tudi ne, da bi šli v rov, torej ni bilo koga tepeti. Stali smo pol ure, ko so pridrveli policaji in deputiji s količmi in samokresi. Udrili so po glavah, a če bi se jim postavili v bran, bi se oglašali samokresi, zato smo skušali čimprej uteči. Odlikoval se je med nasilnejše posebnostavne policaj s svojo krutostjo. Zbrali smo se v hotelu in si hladili obtočene butice, zraven pa se pridružili, kakor je navada slovenskih rudarjev. Po aleji smo se koncem dvajsetih zvez spravili proti domu, kajti po glavni cesti se radi velikega števila policajev nismo upali. Prav nič nam ni bilo ljubo imeti takrat še opravka s policaji.

Ko smo prišli do tretje hiše, smo ugledali senco velike postavne. Neznane se je pripravil stopiti v hišo. Hitro smo se razdelili. Nekaj jih je šlo na gornjo stran hiše, drugi smo se bližali od strani kakor smo videli senco. Priskočili smo od vseh strani in zgrabili tujca, baš o pravem času, ko je bil že polovico v notranjosti, in ga potegnili nazaj. Na začudenje smo spoznali, da imamo v rokah groznega policaja, ki je bil najbolj krut s nami ter je neusmiljeno udrihal po glavah poštenih trpinov. V trenutku mu je nekdo iztrgal samokres in ga zagnal daleč proč od pozorišča. Drugi je pograbil količek. Vse se je zgodilo v hipu.

Zbudil se je hišni gospodar, ki je prihrul v sobo, v kateri je spala njegova hči Josefina Rušnik, v katero se je bil menda zaljubil naš "dobri" znanec. Gospodar sam mu jih je potem naložil, ko smo ga seznanili s položajem. Mi sami mu nismo hoteli ostati dolžni. Med vračanjem dolga pa nas je presenetil krik: "Ubili me vendar ne boste!"

Spogledali smo se. Ta je bila pa lepa: imeli smo rojaka v rokah. Zdaj je šele pričel peti količek. Ko se nam je zdelo, da smo mu dovolj vrtili in mu dali še privrček kot rojaku, smo izpustili policaja. Začel je iskati samokres ali prepozno, količek je imel drugi, samokres pa je ležal daleč vstran in zastoj bi ga bilo iskati ponoči. Ko je videl, da je popolnoma razorožen, je še potegnul nož.

Take ljudi naj bi torej sprejemali k naši Slovenski narodni podpornici? Saj bi ne bilo v čast naši slavni delavski organizaciji. Lepa bi bila bratovščina, ko bi taki ljudje vlekli visoko podporo pri vsem tem, da bi surovo nastopili proti svojim sobratom. Bila bi najgrša nepravica.

S tem naj bo zaključena moja povest. Zahvalim se še vsem, ki so mi poslali častitke lansko leto iz mnogih krajev Združenih držav. Iz tega sem šele videl, kako daleč okoli čitajo našo Prosveto.

Vsekakor pa me je zveselil tudi opomin iz Cincinnatija, naj se spominjam na zadnjo uro, ki je že blizu. Ta je pa lepa. Povem poštenjakoviču frakežu, da lahko pričakuje smrt, ki bo rešiteljica podzemeljskemu trpinu. Vem pa tudi, kako težko mora biti žreco, ko pričakuje smrt, ker ni vajen drugega kakor živeti na stroške nevednih delavskih trpinov.

Vprašali so me tudi nekateri dopisovalci, kdo sem. Sedemdesetletni rudarski grešnik: Rojen sem bil 18. maja 1852 v borni kmečki koči v Savinjski dolini v vasi Lotus blizu Žalca. V stari domovini sem delal po rudnikih dvaindvajset let, tu pa štirinindeset let, torej šestinpetdeset let. Delal pa sem vsega samo v petih rojih. Zdaj, ko nisem več za rudnik, sem pa še dober tesar, opravljam posebne vrste delo, kakoršnega pač porinejo v roke staremu in izžetemu delavcu. Popraviljam stara in postaviljam tudi nova stranišča in vse delo, kakoršno spada v to stroko.

KONEC.

NA PRODAJ JE

dvonadstropna dvakrat pet sobna iz opeke sezidana hiša, klet in vse moderno urejeno. Proda se po smerni ceni. Za ceno in druga pojasnila oglašite se osebno pri lastniku v drugem nadstropju na naslov: 5326 W. 25th Place, Cicero, Ill. (Adv.)

Naznanilo rojakom in rokinjam v Pennsylvaniji, Ohio in W. Virginiji.

Naznanjam, da se bom preselil iz 5239 Butler st., Pittsburgh, Pa., na 4921 Butler st., Pittsburgh, Pa., dne 15. aprila, 1925 in sicer v svoj lastni dom. Valed tega želim naznaniti vsem, ki pridete po svoje obleke iz raznih delov dežele, da boste natančno vedeli za moj novi naslov, in me dobili v moji novi krojaški delavnici.

Želim se tudi zahvaliti vsem mojim dosedanjim odjemalcem in se njim priporočam še za naprej kakor tudi rojakom, ki še niso dosedaj moji odjemalci, da

me posetijo in se oglašijo meni, kadar žele imeti lepo moderno izdelano obleko, nič dražje kot kje drugje in meni dobite vedno izvrstno krojaško delo. Dandanes gre okrog ljudje, ki niti nimajo manjšega pojma o krojaštva, nauče se vzeti mero in pota na semnarsko obleko prodajo ljudem za prve vrste krojaško delo, kar pa ni res. Valed te apeliram, da predno kupite drugje, se oglašite pri me. Priporočam moje mojstrove delane obleke, vaš s spoštovanjem;

RUDOLF MESNAR,

4921 Butler Str., Pittsburgh, Pa. (Adv.)

Vsak človek se spozna po družbi s katero se druž

Zadruga trdno združena v KASPA AMERICAN STATE BANKI sestoji iz

tisoč varčnih in zadovoljnih vlagateljev

mnogo stotin malih in velikih trgovcev dobro znanih tovarnarjev in obrtnih ljudi ter ogromne množine tistih, ki delajo z druge.

Kaspar American State Bank

s ponosom kaže na družbo v kateri se nahaja, in ponosna je na tiste, kateri se poslužujejo.

1900 Blue Island Avenue, vogal 19. ulice CHICAGO - ILLINOIS

Gotovina \$20,000,000.00

Pot v našo družbo, je tudi vam odprt.

POZOR JUGOSLOVANI Velik izlet v Jugoslavijo

NA FARNIKU

Odpluje iz New Yorka

"BERENGARIA" v sredo 27. MAJA

52.700 ton

(pošta Cherbourg - Francoska)

Pod vodstvom gen. S. M. Vukovića, jugoslovenskega zastopnika Cunard praga v New Yorku.

Ali nameravate to spomlad ali poletje potovati na obisk k svojim dragim rodbini v dopovino? Če nameravate, se pridružite skupini izletnikov, ki odpluje s slavnim prnikom "BERENGARIA". Potujte pod vodstvom gen. VUKOVIĆA, ki vam bo brez dvoma na potovanju v veliko uslugo. Skrbel bo, da boste brez skrbi in čim najbolj udobno dopeljali v domovino. Pomnilite, da je ta potovanje brezplačno. Za nadaljnja navodila se obrnite na našega agenta v vašem mestu, ali pa pišite v svojem slovenskem jeziku na -

CUNARD LINE

140 No. Dearborn St. Chicago, Ill.

Nuga-Tone 20 DNEVNO POKUSNO LJECENJE

Nemojte Poslati Novac

Jednostavno ispunite i pošaljite poštom dolni Kupon - ODMAH SADA - prije nego ušinite lište drugu! To je sve što treba učiniti da dobijete 20-Dnevno Pokusno Liječenje Nuga-Tone-medicine. Šeće potiče iz trave i stimulira Tjelesna Funkcija, na taj način potičući sustavu, da vrši svoju zdravu upravu, kako je to Narav namijenila da bude.

Nuga-Tone podaje novu energiju crtjenima, tako da se ispraznjuju na prirodan način. Isti potiče kožanje krvi, jača želudac, napreduje i potiče probavu. Nuga-Tone potiče da se isprazni i nadvlada nadimanje i plinovi u želudcu i crtjenima, oslobađajući sapu, odstranjuje oblog na jeziku, odstranjuje glavobolje, koma i letu, masira kožu, koja je ista posljedica. Zdravstveni odnosi potičući krvotok. Nuga-Tone jest jedan od najfinijih lijekova za podavanje veće snage i ambicije. Uzimajte ga kroz nekoliko dana, pać onda pazite kakova se promjena nastati i vidite, da li dođe kiti bolje volje, zadovoljnosti i da li se čete osjećati, da je vrijeme živjeti.

Nuga-Tone jest prepis jednog Doktora, što ga je volio da prepisuje za izravnane kretanje kroz više od trideset i pet godina. Taj lijek oslobađajući potičući fozicu SLEZINA za pravilnije radovanje krvi. Zbogom potiče bolje zdravlje obratima, te podaje snagu i krećuću miliciju i sustavu u opće. Nuga-Tone također sadržuje medicinalni oblik FOSFORA-potiče, koje je od velike važnosti za živce tijela. Povrh toga Nuga-Tone sadržuje PET inih medicina od velike vrijednosti. Sve zdravstvene sastojke nalaze se u sporedni po listu, kojemu se to više mnogi od najboljih doktora do pomažu Naravi u izgradnji i jačanju tijela.

Na tiječe milicijerica i žena u sav glas hvale Nuga-Tone. Zašto? Jer in je potiče zdravlje, više snage i veći zadovoljstvo. Nuga-Tone potičući tjelesnu vrijednost, te mora da ista dokada grad Vama, ili Vas ne se stojišiti niti osnata.

POSTUPAJTE DANAS! Ispunite i pošaljite poštom Kupon SADA tako da budete mogli iskušati NUGA-TONE. Potiče da Vam pošalju 20-Dnevno Pokusno Liječenje Nuga-Tone. Leci je dokazano što vrijedi u slučajevima tjelesne milicijerice i ženskosti, onda potiče snagu dokada ste vršili u Vas. Potiče po Vase Pokusno Liječenje-prije nego ušinite lište drugu. Nuga-Tone također sadržuje FOSFORA-potiče, koje je od velike važnosti za živce tijela. Povrh toga Nuga-Tone sadržuje PET inih medicina od velike vrijednosti. Sve zdravstvene sastojke nalaze se u sporedni po listu, kojemu se to više mnogi od najboljih doktora do pomažu Naravi u izgradnji i jačanju tijela.

NATIONAL LABORATORY, Dept. 20, 1915 S. Wabash Ave., Chicago. GOSPODO! Ispunite i pošaljite poštom KUPON SADA tako da budete mogli iskušati 20-Dnevno Liječenje Nuga-Tone na prirodan način, da ču ga uzimati kroz 20 dana i ako mi bude isprazni, platiti ću Vam \$1.00, ako mi se potiče potvrditi da potiče potvrditi, te Vam ne da dopisati nitišta.

KUPON ZA 20 DNEVNI POKUS

NATIONAL LABORATORY, Dept. 20, 1915 S. Wabash Ave., Chicago.

GOSPODO! Ispunite i pošaljite poštom KUPON SADA tako da budete mogli iskušati 20-Dnevno Liječenje Nuga-Tone na prirodan način, da ču ga uzimati kroz 20 dana i ako mi bude isprazni, platiti ću Vam \$1.00, ako mi se potiče potvrditi da potiče potvrditi, te Vam ne da dopisati nitišta.

Ime i prezime: _____

Ulica i br. _____

Grad: _____

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman. Pisal dr. Ivan Tavčar.

(Dalje.)

Ker se iz predsobe ni nihče odzval temu pozivu, je odprl gospod Ciril vrata na stečaj ter potegnil nekoga v sobo, ki pa se je nekamo obotavljaval in branil. Privlečeni je bil Viljem Cumpe, penzionist iz mestne župe pri av. Jakobu. Istotako klavirna prikazen kakor Ciril Erbežnik. Svoj cilindar je premikaval v roki ter izpregovoril v stiski: "Ta me je silil! Jaz bi ne bil prišel!"

"Kaj se boš sramoval, zgaja plešasta!" To rekel mu je potegnil gospod Ciril cilindar iz rok ter ga je vrzel k onemu v kot.

"Samo glej," je kričal, "da ga mi ne zamjenjaš potle! Moj je nov, Cumpe, tvoj pa je že malo ponošen!"

"Sedaj pa sediva!" Od nekod je privlekel dva stola ter ju potisnil k mizi. Na enega je potlačil Cumpeta, na drugega pa je sam sedel.

"Mimo sva prišla! Pa se mi je zdelo, da nekaj vpijete tu gori! Hudimana, sem dejal, ta bi bila čudna, če bi s Cumpetom ne dobila kozarca vina tu gori, pri prijatelju Smoletu, ki ima polne mošnje in polne sode! Kaj se boš držal, Cumpe! Pij raje!"

In pograbil je Kastelčev kozarec ter ga postavil pred svojega prijatelja. Sam pa je pograbil po Zupanovi čaši. Dvignil jo je proti oknu, ter siknil navdušeno: "Čisto je in sveti se kot cekin!"

"Hvaljen bodi Jezus, ki nam ga je ustvaril!"

S temi besedami je izpraznil čašo. Tudi Cumpe se je z obema rokama oklenil polne posode ter jo potem s tresočo roko vzdignil k ustom.

"Na vekomaj amen!" Do zadnje kaplje je izpraznil kozareček.

Ko sta bila nekaj kozarčkov izpraznila ter pogasila najhujšo žejo, sta opazila, da družbi nista dobrodošla. Malo sta bila v stiski.

"Dobro je vino!" je jecjal Ciril, "le pij ga, Bile!"

"Dobro in rado teče!" je pritrdil Cumpe.

Takrat se je oglašil Zupan: "Vidite, visokost, to je naše svečenjstvo!"

Te besede so razkačile Erbežnika: "Privlačni nama kapljico vina, Zupan! Saj ga Bog res ni ustvaril samo zato!"

Obrnil se je proti Cumpetu: "Grdo naju gledajo, Bile! Zdi se mi tako!"

"Naj, če hočejo," je godrnjal Bile, "vino je pa le dobro!"

Ali Zupan si ni dal zatlačiti ust: "To je naša duhovščina, knez! Ko se je obdrgnila in obrabila v življenju, jo vrže škof v kot prav kakor staro metlo. Na stara leta mora naše svečenstvo beračiti, če noče od glada poginiti!"

Ciril in Bile sta med tem prav pridno pila in vince jima je zlezlo v možgane.

"Kdo berači?" se je zadržal Erbežnik. "Morda s Biletom pri prijatelju Smoletu ne veljava ravno toliko kolikor ti, Zupan?"

Tudi Cumpe se je oglašil: "Kaj boš godel, Zupan? Si ti morda na svetu že kaj akusil? Ničesar! Malo tistega svetega pisma trgaš lemenatarjem, pa je vse! Midva s Cirilom sva pa Bogu služila! Ti boš nama očital, da beračiva! Spaka!"

Kadar je bil Bile Cumpe vinjen, je bil v govorici zelo oduren in tudi klet je rad. V tistem hipu je udaril z roko po mizi: "Ti boš nama očital, da beračiva! Ti črni hudie, ti!"

Zupan je lahkomudno prenesel ta izbruh. Pristopil je k Erbežniku, mu zavihal rokav ter izpregovoril: "Vedel sem, da danes nimaš arajel!"

Podoben užaljenemu kralju se je dvignil gospod Ciril s svojega sedeža: "Odriniva, Bile! Tu naju žalijo!"

Tudi Bile je vstal: "Poštenemu duhovniku najhujši sovražnik je — far!"

"Izpijva pa pojdiva!"

Pograbila sta vsak svojo kupo ter jo izpraznila pred odhodom.

"Saj sva bila tako k Plakotki namenjena!" je govoril Ciril. "Že zadnjic me je povabila. Včeraj je krala. A Plakotka je ženaka, ki tudi božjim duhovnikom kaj privoščil! Pojdi, Bile!"

Odkorakala sta proti vratom. Ondi sta se še enkrat ozrla, prav kakor bi pričakovala, da ju hišni gospodar poprosi, naj še ostaneta. Ko pa se ni nič takega pripetilo, je pobral vsak svoj cilindar. Med vrati je Erbežnik še zaklical: "Zupan, na stara leta boš tudi stradal! Če Bog da!"

"Amen!" je dodal Bile. Knez Volkonski je strme opazoval to epizodo.

Ko sta bila stara duhovnika odšla, je ponovil svoje vprašanje: "Kdo vam bodi spasiatelj, če ne svečeniki?"

Zupan se je zaamejal: "Saj ste jih ravno kar videli naše svečenike!"

"Govorimo resno!" ga je karal Smole.

"Večkrat smo se že pečali s tem vprašanjem, svetlost! Dostikrat smo razpravljali o tem, je li mogoče, da duhovščina reši mali naš narod."

"Duhovščina," se je oglašil Jereb oblastno, "nikdar ne!"

"Kako da ne?" se je zajezil Metelko.

"Ker je prenostranska!" je odgovoril Prešeren.

"Ker je prepohlepna!" je vpil Jereb.

"In ker je premalo olikana!" se je vmešal Kastelic.

Metelko je še dalje branil svoje stališče: "Kdo vam pa piše knjige?"

"Sedaj nam pride s svojim Vodnikom!" je odgovoril Prešeren, ki je po navadi mladine v nič deval starejša. "Bolje bi bilo, da bi svojih knjig ne bil pisal ta Vodnik!"

"Prav res, bolje bi bilo, da je ni pisal rovtarske svoje proze!" je pritrdil Kastelic.

"Tiho!" se je vsilil Zupan. "Vi ste govorili, sedaj bom pa jaz govoril, jaz, ki sem duhovnik in sem tudi dosti pametnejši od vas! Vprašajte ste, je li mogoče, da duhovščina reši mali naš narod! Odgovarjam vam, da duhovščina nikdar nikjer še ni rešila nikakih narodov. Pozabala jih je pa že mnogo! Ha!"

Metelko je zastokal: "Tako govori katoličan in duhovnik!"

"Pojdi h Gruberju," je kričal Zupan, "da te napravi za konsistorijalnega svetnika, ti sladka voda ti! Jaz pa ostanem pri tem: duhovščina ne! Morda so premalo olikani, moj Bog, vi tudi niste modrosti žrli z največjo žlico; morda so pohlepni, pa tudi vi iztegate prste za denarjem; morda so še kaj drugega, ali vsak človek ima kri pod svojo kožo! Ne udrihajte mi po duhovniku, dosti je revčkov v talarju in usmiljenja so vredni!"

"Potem se pa strinjaš z Metelkom?" je vprašal Kastelic zaničljivo.

"Ne, prijatelj šleval! Duhovščina ne! Zakaj ne? Kaj pa je duhovščina? Ali je to morda kak stan? Pri moji duši, slepo in mrtvo orožje smo v rokah svojih škofov. Plug smo v roki teh škofov in delati moramo le tisto, kar ti hočejo. Delati in misliti! To je revščina, da Bog pomagaj! Da bi pa nas naši škofje rešili, v to pa niti Metelko ne veruje!"

"Verujem!" je kričal Metelko.

"Pojdi se solit, ti že tako komaj čakaš, da postaneš kanonik. Gruber nas bo rešil in tisti, katerega dobimo za njim! Naš Avgustin se je prisladkal sedaj našemu cesarju v srce in Metternich ga prav kmalu napravi za kardinala ali pa vsaj za nadškofa. Oni v Trstu že preži, da pride k jaslicam svetega Miklavža. Volk bo nam vsem in trgal nas bo in mesaril nas bo. Vi pa se bodete tresli kakor šibica na vodi, volk vas bo zvijal okrog svojih krem-ljev; vladala vas bo detska škof in babnica njegova! Punctum!"

Zaničljivo je dostavil: "Taki črvi naj nam rešijo domovino!"

Metelko je zdihoval: "Kdo pa? Povej vendar, kdo pa?"

"Ne osebe, ideje nas rešijo! Slovanstvo!"

"Kaj slovanstvo, — ilirščina!"

"Ne slovanstvo, ne ilirščina! Nemštvo!"

"Tepci!"

S to besedo je Zupan zaključil razgovor.

Knez Volkonskemu je postalo pretesno v tej družbi.

"Odriniti moram!" je del hišnemu gospodarju. "Ob šestih mi je nastopiti službo pri veličanstvu!"

Zahvaljeval se je za vljudno vabilo in za poučne razgovore.

"Razočarani nas zapuščate, svetlost! Morda ste več pričakovali od naše družbe?"

(Dalje prihodnjič.)